धित्वे साक्षित्वम् इतीश्वरत्वसाक्षित्वयोर्भेदः न तु धर्म्मिणोरीश्वरतत्साक्षिणोः । स च परमेश्वर एकोऽपि स्वोपाधीभूतमायानिवसत्वरजस्तमोगुणभेदेन ब्रह्मविष्णुमहेश्वरादिशब्दवाच्यतां भजते । नन्वीश्वरानादित्वे "तदैक्षत बहु स्यां प्रजायेय, इत्यादौ सृष्टिपूर्व्वसमये परमेश्वरस्यागन्तुकमीक्षणमुच्यमानं कथमुपपद्यते ?। उच्यते । यथा विषयेन्द्रियसन्निकर्षादिकारणवशेन जीवोपाध्यन्तःकरणस्य वृत्तिभेदा जायन्ते तथा सृज्यमानप्राणिकर्म्मवशेन परमेश्वरोपाधीभूतमायया वृत्तिविशेषाः इदमिदानीं स्रष्टव्यमिदमिदानीं पालयितव्यमिदमिदानीं संहर्त्तव्यमित्याकारावृत्तिभेदा जायन्ते तासाञ्च वृत्तीनां तत्प्रतिबिम्बितत्वस्य च सादित्वमिति"

ईश्वरी स्त्री ईश्वरस्य शिवस्य पत्नी ङीप् । १दुर्गायाम् । "ईश्वरीमीश्वरजियाम्" दुर्गास्तवः । ईश- वनिप् ङीप् रान्तादेशश्च । २स्त्रिङ्गिनीलतायां ३बन्ध्याकर्कट्याम्, ४क्षुद्रजटालतायाम्, ५नाकुलीवृक्षे च । ऐश्वर्य्यान्वितायां स्त्रियाम् च । "ईश्वरी सर्व्वभूतानां त्वामिहोपह्वयेश्रियम्" श्रीसूक्तम् ।

ईष उञ्छे (उद्धृतशस्यक्षेत्रात्कणश आदाने) तु०प०सक० सेट् । ईषति ऐषीत् । ईषाम् बभूव आस चकार । ईषिता ईष्यात् ईषिष्यति ऐषिष्यत् "विश्वस्यादीषतो यजमानस्य परिधिः" तैत्ति० ।

ईष दाने ईक्षणे, सर्पणे हिंसने च भ्वादि०आत्म०सक०सेट् । ईषते । ऐषिष्ट ईषाञ्च बभूव आस चक्रे । ईषिता ईषिषीष्ट ईष्यते ऐषिष्यत । ईषत् ईषा "शूरस्येव त्वेषयादीषतेशयः" ऋ० १,१४१,८ । "अस्मादहं तन्विषादीषमाणः" ऋ०१,१७१ ४७ ।

ईष पु० ईष-क । उत्तममनोः पुत्रभेदे । "औत्तमेयान् महाराज ! दश पुत्रान् मनोरिमान् । ईष ऊर्जस्तनूर्ज्जश्च मधुर्माधव एव च । शुचिः शुक्रं सहश्चैव नभस्यो नभएव च" हरिवं०७अ० ।

ईषत् अव्य०ईष-अति । १अल्पे, २किञ्चिदर्थे च । "ईषत्सहासममलं परिपूर्णचन्द्रबिम्बानुकारि" देवीमा० ईषदीषदनद्योतविद्यया तातमातृसदृशाविवर्द्धयन्" कुसुमा० । "ईषदकृता" प्रा०समा० । ईषदुष्णः ईषत्पाण्डु । ३सूक्ष्मार्थे च "ईषद्धौतं नवं शुक्लं सदृशं यत्र धारितम्" वशिष्ठः । "ईषत् सूक्ष्मतन्तुकमिति रघुनन्दनः" एतदुपपदे धातोः खल् ईषत्करः ईषद्दमः । दृशादेस्तु युच् वा । ईषद्दर्शः ईषद्दर्शनः । एतत्पूर्व्वे आढ्रे उपपदे खल् ईषदाढ्यङ्करः "ईषदाढ्यङ्करोऽप्येषः भट्टिः ईषदाढ्यम्भवम् ।

ईषत्कर न० ईषत् कृ-खल् । १लेशे, २अल्पे च । ३अल्पप्रयाससाध्ये त्रि० । [वर्णे २तद्वति त्रि०

ईषत्पाण्डु पु० "ईषदकृतेति" पा०स० । १अल्पपाण्डौ धूसर-

ईषदुष्ण पु० "ईषदकृतेति" पा०स० । अल्पतप्ते १मन्दोष्णे २तद्वति त्रि० [२तद्वति त्रि०

ईषद्रक्त पु० "ईषदकृतेति" पा०स० । अल्परक्तवर्णे १अव्यक्तरागे

ईषा स्त्री ईष-क । १शकटस्य दीर्घकाष्ठे "देवानामित्युपस्तम्भनस्य पश्चादीषाम्" कात्या० २,३,१४, "शकटस्य दीर्घं काष्ठमीषा" वेददी० । २रथावयवभेदे च "ईषामन्ये हयानन्ये सूतमन्ये न्यपातयन्" भा०व०२४०अ० "पाञ्चालस्य रथस्येषामाप्लुत्य सहसाऽपतत्" भा० आ० १३८अ० । ३कृतयुगयोर्मध्यमकाष्ठे ४लाङ्गलदण्डे च ।

ईषादन्त पु०ईषेव दन्तोऽस्य । १दीर्घदन्तगजे २उदयदन्ते त्रि०

ईषिका स्त्री ईषेव "ईषे प्रतिकृतावितिं" पा०कन् । १गजाक्षिगोलके, २तूलिकायाम, ३अस्त्रविशेषे च । "सोऽभिमन्त्र्य शरेषीकामीषिकास्त्रेण वीर्य्यवान् काकं तमभिसन्धाय ससर्ज पुरुषर्षभः" रामा० । फर्फरीकादि०नि० ईषीकापि । तूलिकायाम् तृणभेदे "सोऽभिमन्त्र्य शरेषीकामीषिकास्त्रेण वीर्य्यवान्" ईषिकेति तालव्यमध्योऽप्यर्थे ।

ईषिर पु० ईष हिंसने किरच् । अग्नौ उज्ज्वलदत्तः ।

ईष्म पु०ईष-सर्पणे करणे मक् । १कामदेवे ईष ईक्षणे कर्म्मणि मक् । २वसन्तर्त्तौ च उज्ज्वल० ।

ईह चेष्टने भ्वादि०आत्म०अक०सेट् । ईहते ऐहिष्ट ऐहिष्टाम् ऐहिष्वम् । ईहाम्-बभूव आस चक्रे ईहिता ईहिषीष्ट ईहिष्यते ऐहिष्यत । ईहनम् ईहा ईहमानः ईहितः "यत्नस्यानीहमानस्य किञ्चिद्दत्त्वा पृथक् क्रिया" स्मृतिः । "ऐहिष्ट तं कारयितुं कृतात्मा" भट्टिः । प्रियाणि वाञ्छन्त्यसुभिः समीहितुम् । "हन्तुं क्रोधवशादीहाञ्चक्राते तौ परस्परम्" इति च किरा० । अस्य इच्छापूर्व्वकचेष्टापरत्वे सक० "नेहेतार्थान् प्रसङ्गेन" मनुः । "तस्याराधनमीहते" गीता ।

ईहा स्त्री ईह-अ । १चेष्टायाम्, २उद्यमे, ३वाञ्छायाञ्च । "ईहादेहार्थनाशः स्याज्जन्मर्क्ष उपतापिते । ज्योति० ।

ईहामृग पु० ईहां मृगयते अण् ईहाप्रधानो वा मृगः पशुभेदः । (नेकड़ावाघ) । १वृके ईहया ईहासाध्यो मृगः । २कृत्रिममृगे अलङ्कारशास्त्रवर्णिते ३नाटकभेदे च साहि० ६परि० । यथा "ईहामृगो मिश्रवृत्तश्चतुरङ्कः प्रकीर्त्तितः ।